

Előzetes gyors közlési formák a természettudományok és műszaki tudományok körében

A tudományos és ipari fejlődés számos kommunikációs problémát okoz. Többek között alapvető tájékoztatási probléma a közlemények ismertetésének késedelmes megjelenése a referálólapokban /2-3 év; a leggyorsabb Chemical Abstracts-nél is 6 hónap/, aminek következtében ezek egyre inkább alkalmatlanok a kurrens tájékoztatásra. Míután a periodikumok és meglévő referáló, indexelő kiadványok, szolgáltatások már nem felelnek meg a célnak, új szolgáltatási formákkal próbálják az akadályokat legyőzni.

JELADÓ ÉS ELŐZETES KÖZLÉSEK

E kategóriába két típus tartozik. Az egyik adott szakterületek vezető folyóirataiból a tartalomjegyzék "tükrét" közli hónapokkal előbb a folyóirat publikálásánál /pl. Current Contents, az Institute of Scientific Information, Philadelphia heti kiadványai. A másik előre publikálja a majdán közlésre kerülő cikkek címét /pl. Biochemical Journal/, kémiai vegyületeket /pl. Index Chemicus/, szerzői annotációkat /pl. Biochemical Journal/.

ELŐZETES CIKK-REFERÁTUMOK KATALÓGUS KÁRTYÁN

Ez általában központi, nagy ügynökségek gyors szolgáltatása, melyet helyi tudományos, műszaki intézetek, ipari vállalatok, szervezetek vesznek igénybe /pl. a Wister Institute of Anatomy and Biology szerzői annotációkat így ad közre több hónappal a cikkek megjelenése előtt/.

SZÁMITÓGÉPES FIGYELEMFELHÍVÓ RENDSZER

A folyamatban lévő kutatások országos nyilvántartó központjaként működő Science Information Exchange, SIE szolgáltatása a legjobb példa erre, mely a tervezett és folyamatban lévő kutatásokról országosan nyújt tájékoztatást. Számítógépes nyilvántartásába évente kb. 100 000 egyoldalas referátumanyagból 2,5-3 millió információ kerül betáplálásra. Témakörök előfizetése útján évente 45 000 igényt elégítenek ki.

KÜLÖNLNYOMATOK CSERÉJE

Folyóiratcikkek előzetes megküldése - folyóiratban történő megjelenés előtt - elsősorban tudományos társaságok, egyesületek folyóirat közreadási gyakorlatában szokásos /pl. az Industrial and Engi-

neering Chemistry a folyóirat megjelenése előtt hónapokkal közreadja a cikkek különlenyomatát/.

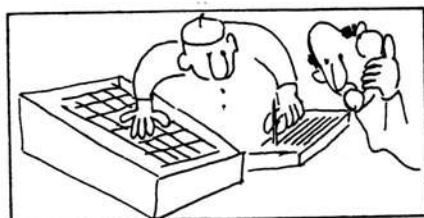
RÖVID KÖZLEMÉNYEK ÉS SZERKESZTŐSÉGI LEVELEK

Néhány folyóirat /Science, Nature stb./ bevezette ezt a formát a jelentős kutatásokról szóló gyors tájékoztatásra, majd továbbfejlesztéseként kialakult az alig szerkesztett cikkek gyors közreadása /pl. Tetrahedron Letters 4 hetes átfutási idővel publikál/. A közhit szerint az előzetes közlemények, un. levelek később teljes terjedelemben megjelennek, de a Physics Reviews Letters kimutatta, hogy csak a cikkek 80%-a jut e sorsra.

A KUTATÓK KÖZÖTTI EGYÉNI KOMMUNIKÁCIÓ

A tudomány és ipar egy-egy ágában általában néhány nagy uttörő egyéniség alakítja az uralkodó véleményt, és ezek egymással "láthatatlanul, de együtt" /invisible college/ szoros kapcsolatban vannak. E kapcsolat formája pl. különlenyomatok küldése, szeminárium, nyári iskola, meghívás stb. Közvetlen információs lánc alakul ki intézettől-intézetig, csoporttól-csoportig, és aránylag rövid idő alatt elterjed az új információ mintegy megoldva a kommunikációs válságot.

/UNESCO Bulletin for Libraries, 27.k. 4.sz. 1973. p.205-207./

Kísérletek a könyvtárközi kölcsönzésben

Minden könyvtár célja, hogy javítson szolgáltatásain. Az egyik kanadai egyetemi könyvtár is e cél jegyében folytatott két kísérletet. Az első kísérletben összevetették az angol /National Lending Library of Science and Technology/ és különböző kanadai intézetek könyvtárközi kölcsönzését. 1971-1972 telén hetente 10-10 könyvtárközi kölcsönzési kérelmet /folyóiratcikkek iránti kéréseket/ kiemeltek a normál menetből, ötöt az NILST, ötöt kanadai intézetek kaptak. 50-50 kérelem elintézését a teljesítés százaléka, ideje, költségei szempontjából részletesen elemezték.